

Valgmøter 2014

Velkommen til valgmøte!

Valgmøter 2014

I valgmøtene i år skal det velges totalt 167 utsendinger til KLPs generalforsamling for perioden 2014-2016.

Det skal avholdes valgmøter i hver av de 23 valgkretsene. Kretsene er inndelt i:

- 18 fylkeskretser
- 4 helseforetakskretser
- 1 bedriftskrets

Valgstyrets ansvar og oppgaver

- Fremme forslag til medlemmer av valgstyret, samt leder
- Fremme forslag til utsendinger til generalforsamlingen
- Sette opp valgmøtedato og innkalle alle medlemmene i kretsen minst én måned før møtet, vedlagt forslag til nye utsendinger
- Leder av valgstyret har ansvar for å lede valgmøtet, sette opp fortegnelse over møtende medlemmer, hvem de er representert ved og det antall stemmer hver enkelt kan avgi

Valgte til valgstyre og generalforsamling

Hvert medlem/utsending er personlig valgt:

- Innebærer at vervet følger en person og kan ikke erstattes før nyvalg – altså kan ikke en annen overta vervet i valgperioden

Det avholdes en ordinær generalforsamling per år - i mai:

- Det er viktig at hver enkelt utsending møter på generalforsamlingen – da hver enkelt representerer hele sin valgkrets og derved mange eiere
- Hvis en utsending er forhindret, er det viktig å melde fra til KLP snarest mulig (innkalling sendes ut 14 dager før), slik at varautsending kan innkalles og gis mulighet til å møte

Generalforsamling – 6. mai 2014

Generalforsamlingens oppgaver:

1. Godkjenne årsregnskap og beretning
2. Foreta valg til representantskapet
3. Foreta valg til kontrollkomiteen
4. Fastsette godtgjørelse til representantskap og kontrollkomité
5. Avgjøre øvrige saker som er angitt i innkallingen til møtet

KLP i går, i dag og i morgen

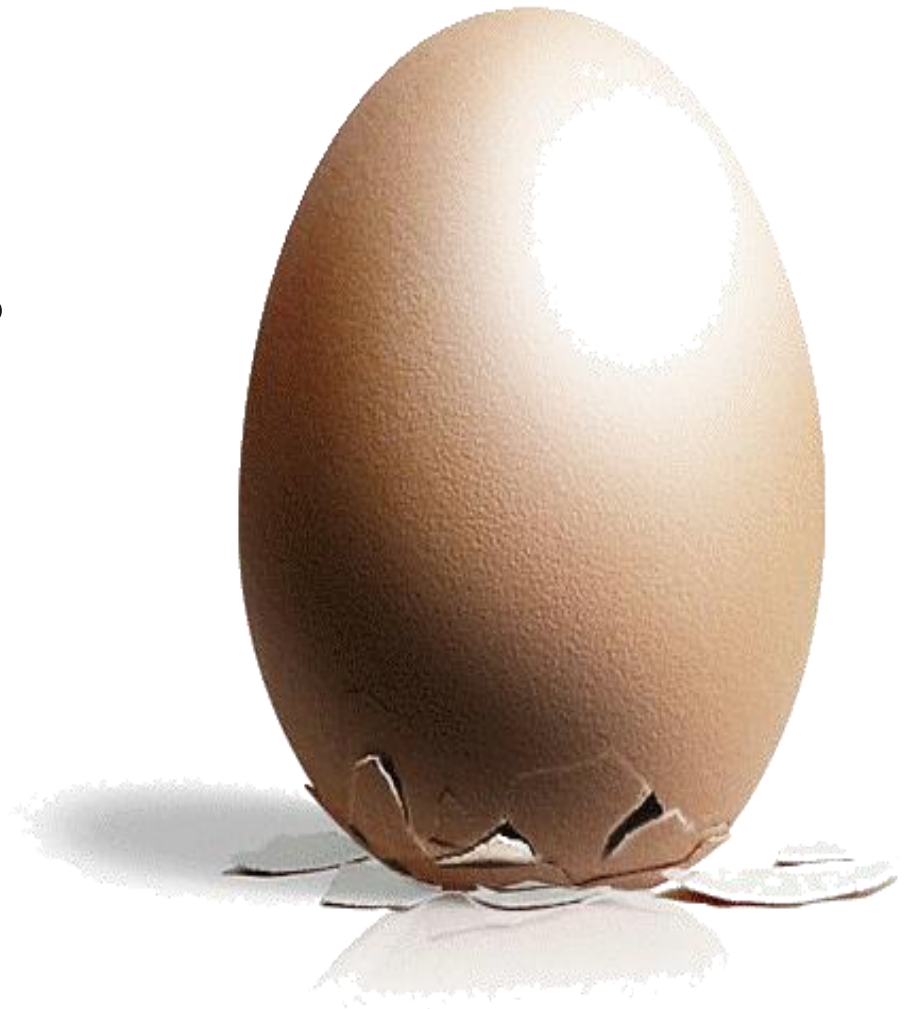

By- og Herredsforbundet etablerer KLP

Trendsettende konsept – gjennomsnittspremie

- For sykehusleger i 1950
- For sykepleiere i 1962
- For alle kommuner i KLP fra 1974
- Tariffavtalt i 1998
- Lovbestemt fra 2004

Gjennomsnittspremien vinner

118 av 120 kommuner i Norske Folk (Storebrand) flytter pensjonen til KLP i tiden 1974-1994

1995: Kun fem kommuner har ordninger i andre livselskaper

18 kommuner, inkludert Oslo, har egen pensjonskasse. Alle kjøper rådgivningstjenester i KLP.

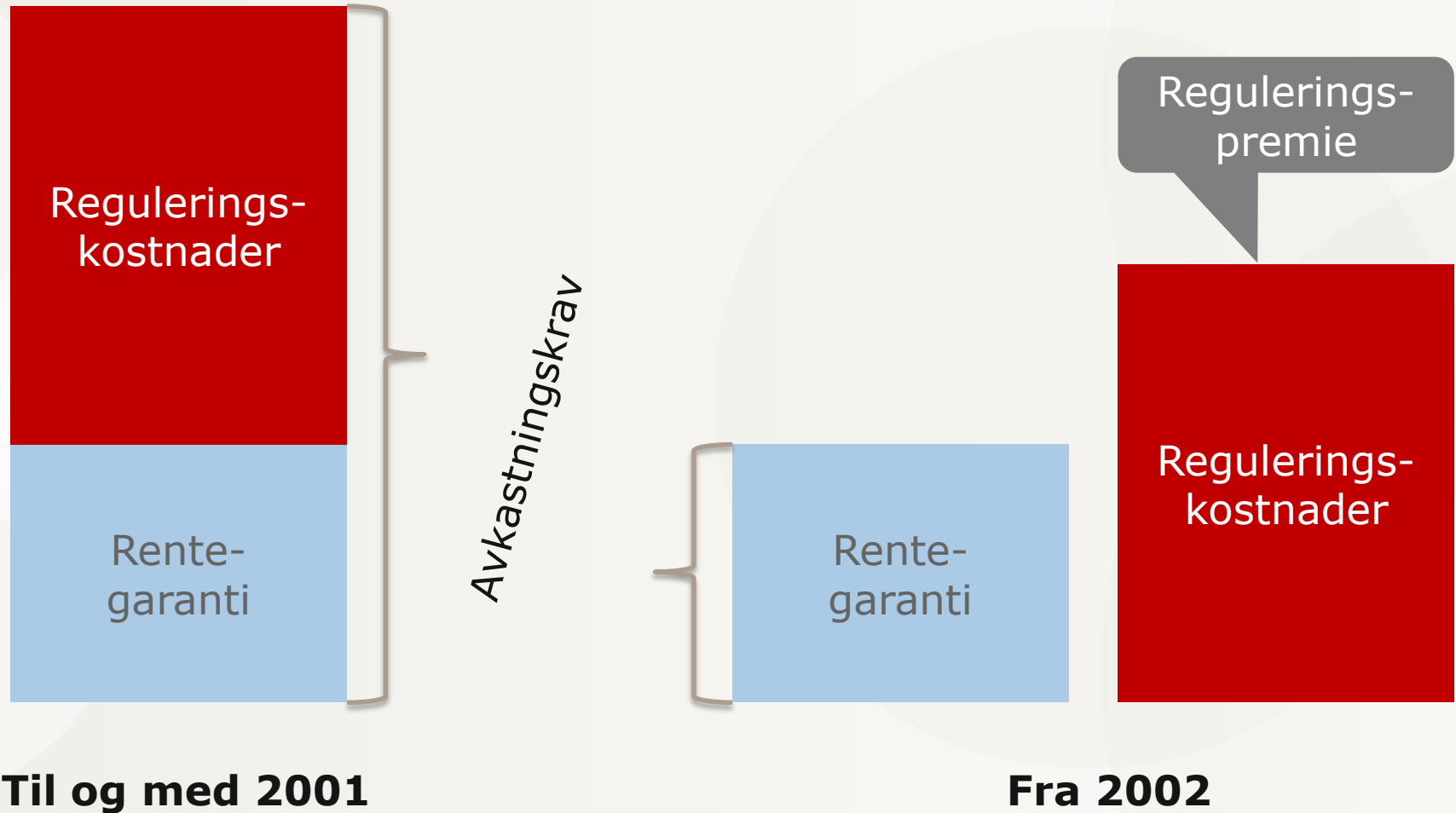

De første flytter

- **1996:** Første år KLP krever inn tilleggspremie
- **1996: Karasjok, Harstad og Alta** sier opp sine pensjonsavtaler med KLP, og blir de første som flytter fra KLP i 1998
- **1998:** Andre gang KLP krever inn tilleggspremie
- **2001:** Tredje gang KLP krever inn tilleggspremie. Av 73 kommuner som varsler oppsigelse, flytter 26 kommuner til andre leverandører

Alt inkludert vs egen reguleringspremie

Finansiell trygghet og forutsigbarhet

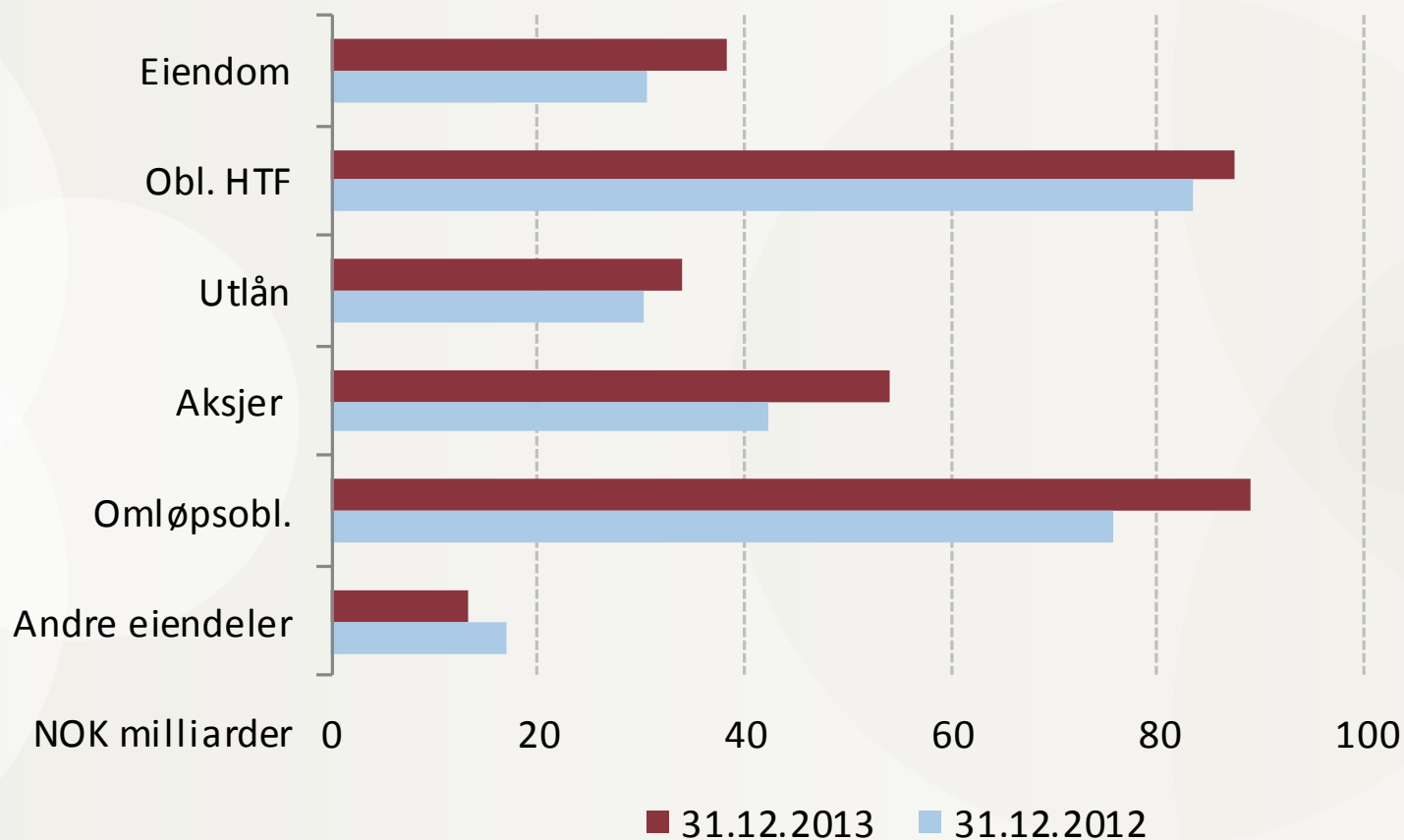
- 2002 Reguleringspremien faktureres
- 2003 Kapitalforvaltningen styres etter inntektsmål
- 2008 Ny forsikringslov med fakturering av rentegarantipremie

Eiermodellen vesentlig mindre utfordrende.

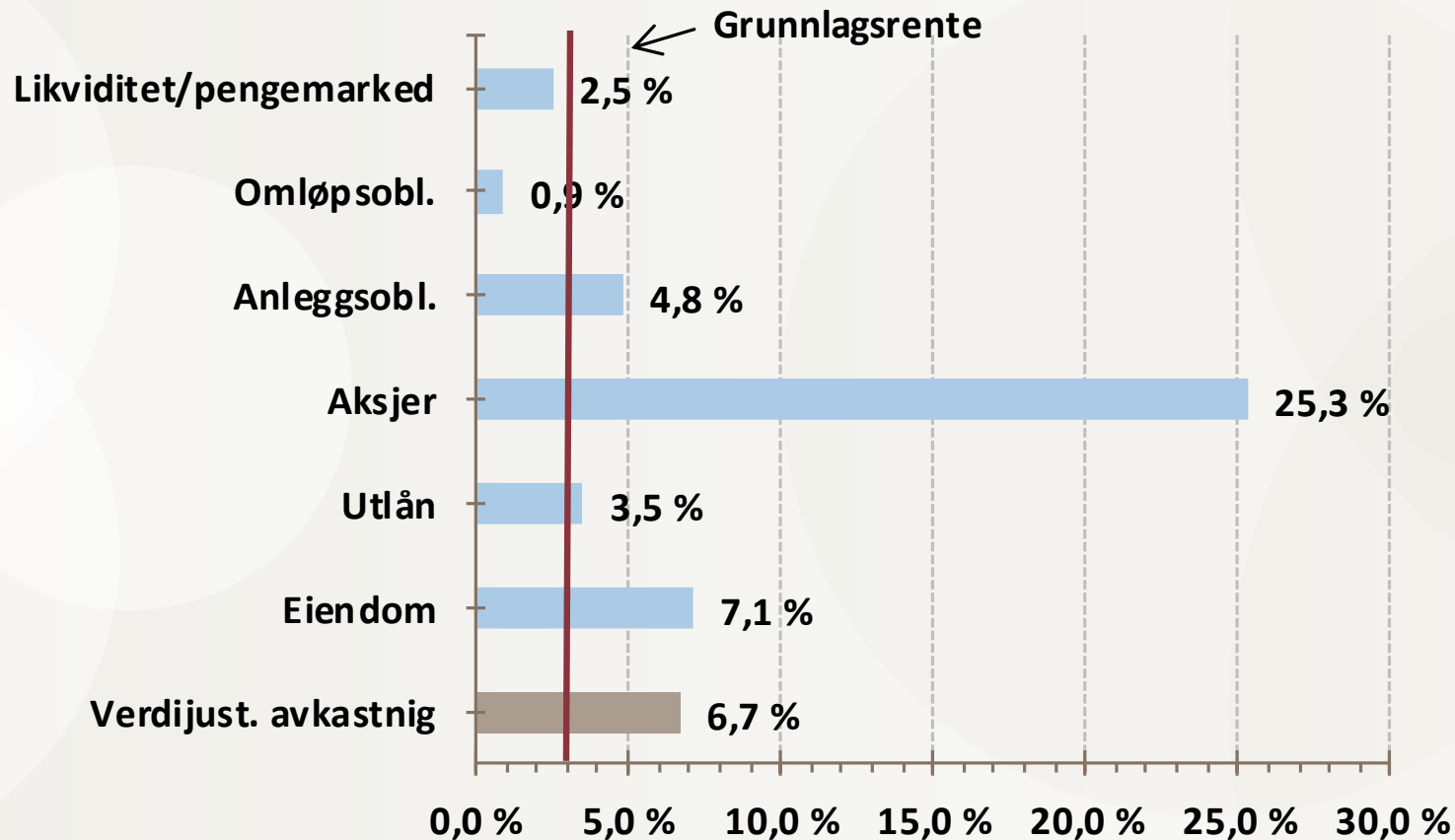
Kapitalforvaltning som prioriterer forutsigbarhet.

KLP – eiendeler kollektivportefølje 2013

Godt aksjemarked og gledelig renteoppgang

Et strålende 4. kvartal...

Verdijustert avkastning 2013 ¹			 storebrand
1. kvartal	2,2 %	1,4 %	1,6 %
2. kvartal	0,6 %	1,0 %	0,7 %
3. kvartal	1,7 %	1,2 %	1,4 %
4. kvartal	2,1 %	1,5 %	1,5 %
Hele 2013	6,7 %	5,1 %	5,0 %

1) DNB: Avkastningstall er for kollektivporteføljen totalt. Tall for allokering oppgitt i teksten under er for porteføljen «public market»

Storebrand: Avkastningstall er for kollektiv ytelsespensjon ekskl. fripoliser. Avkastning for offentlige kunder («group defined benefit – public low» i 2013 er oppgitt til 4,2 %

1% utgjør 3000 millioner kroner

Verdijustert avkastning 2009-2013 ¹			 storebrand
2009	7,7 %	5,5 %	4,8 %
2010	7,5 %	6,6 %	6,4 %
2011	3,2 %	2,4 %	3,0 %
2012	6,7 %	5,6 %	6,7 %
2013	6,7 %	5,1 %	5,0 %
Snitt siste 5 år	6,3 %	5,0 %	5,2 %

1) DNB: Avkastningstall 2009-2011 er for moderat portefølje hvor de offentlige kundene var plassert. Avkastningstall i 2012 er for "public market" (ny portefølje fra 31.12.2011) for kundene innenfor offentlige sektor. Avkastningstall i 2013 er for kollektivporteføljen totalt.

Storebrand: Avkastningstall er for kollektiv ytelsespensjon ekskl. fripoliser.

Unik soliditet

Pr 31.12.2013			 storebrand
Tilleggsavsetninger	12,5 mrd	4,9 mrd	4,3 mrd
Kursreguleringsfond	10,4 mrd	2,7 mrd	3,8 mrd
Sum kundebuffer	22,9 mrd	7,7 mrd	8,1 mrd
I % av premiereserve	8,2 %	3,5 %	4,9 %
Inkl. merverdier anlegg	10,1 %	6,0 %	8,0 %

Soliditet gir oss:

- Kapasitet til å ta risiko i forvaltningen
- Muligheter for å holde lav rentegarantipremie
- Muligheter for mer stabile tilbakeføringer til premiefond

I mål med oppreservering for lengre levealder

Oppreserveringsbehov hensyntatt levealdersjustering	9
Oppreservert pr 31.12.2013	4,5
Resterende oppreserveringsbehov	4,5

Vi ble helt ferdig med oppreserveringen i 2013.

Usikkert om vi vil få lov å la kunderesultatet dekke hele oppreserveringen. Kan hende egenkapitalen må dekke 20 %, eller 1 760 millioner kroner.

Uansett vil vi dele overskudd med våre kunder igjen fra og med 2014.

Pensjonsleverandørenes bidrag

Avkastning

Administrasjons-
kostnader

Kompetanse,
service,
samfunns-
ansvar mv.

Effektiv drift – før og nå

1958: Bruker av den 3,2 tonns store regnemaskinen «EMMA»

1974: Automatisk overføring av lønnsdata

1981: De første terminalene

1986: PC til alle ansatte

1992: «KLP Direkte» med hypotetisk pensjonsberegning

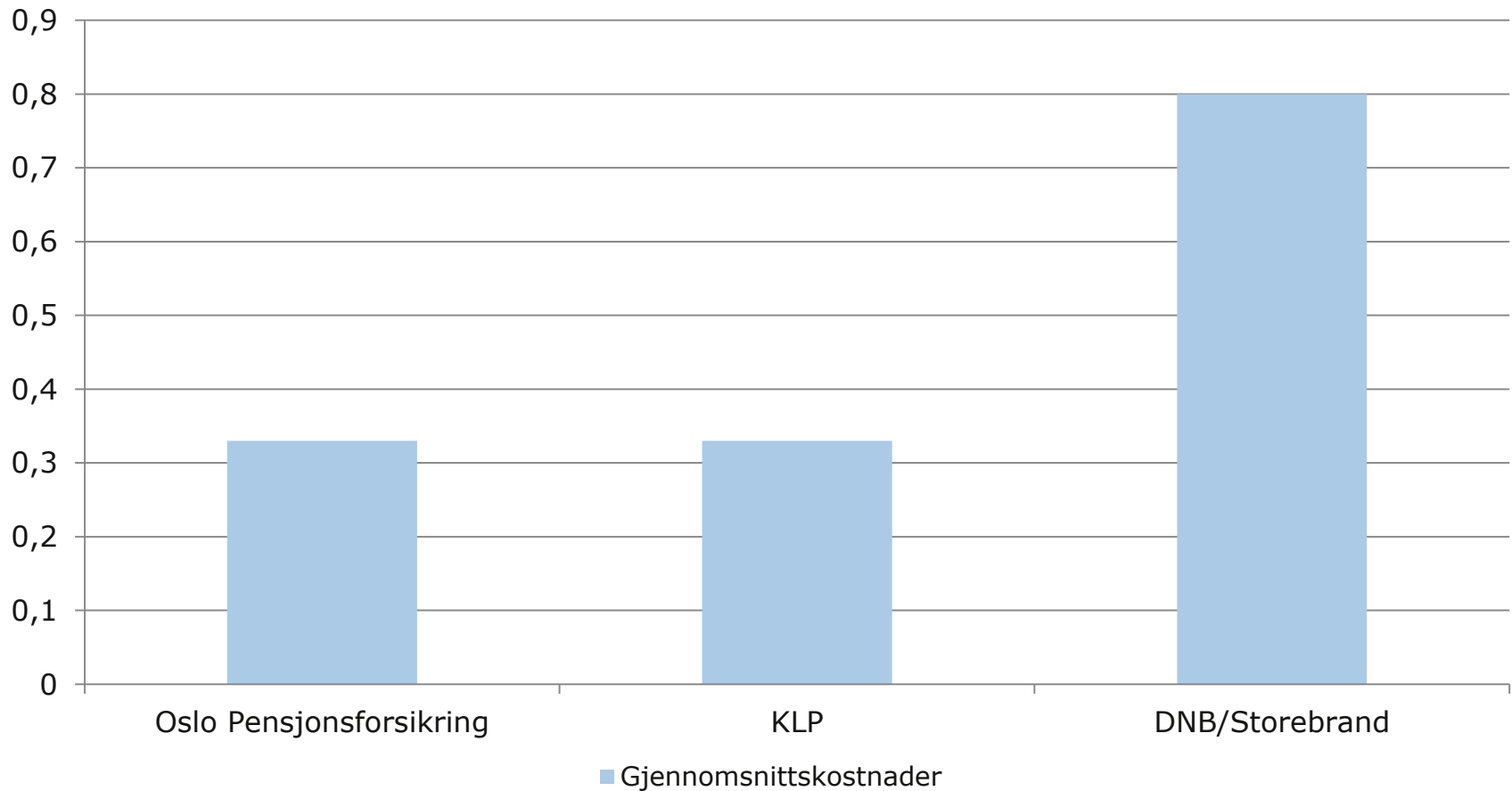
1993: Elektronisk saksbehandling

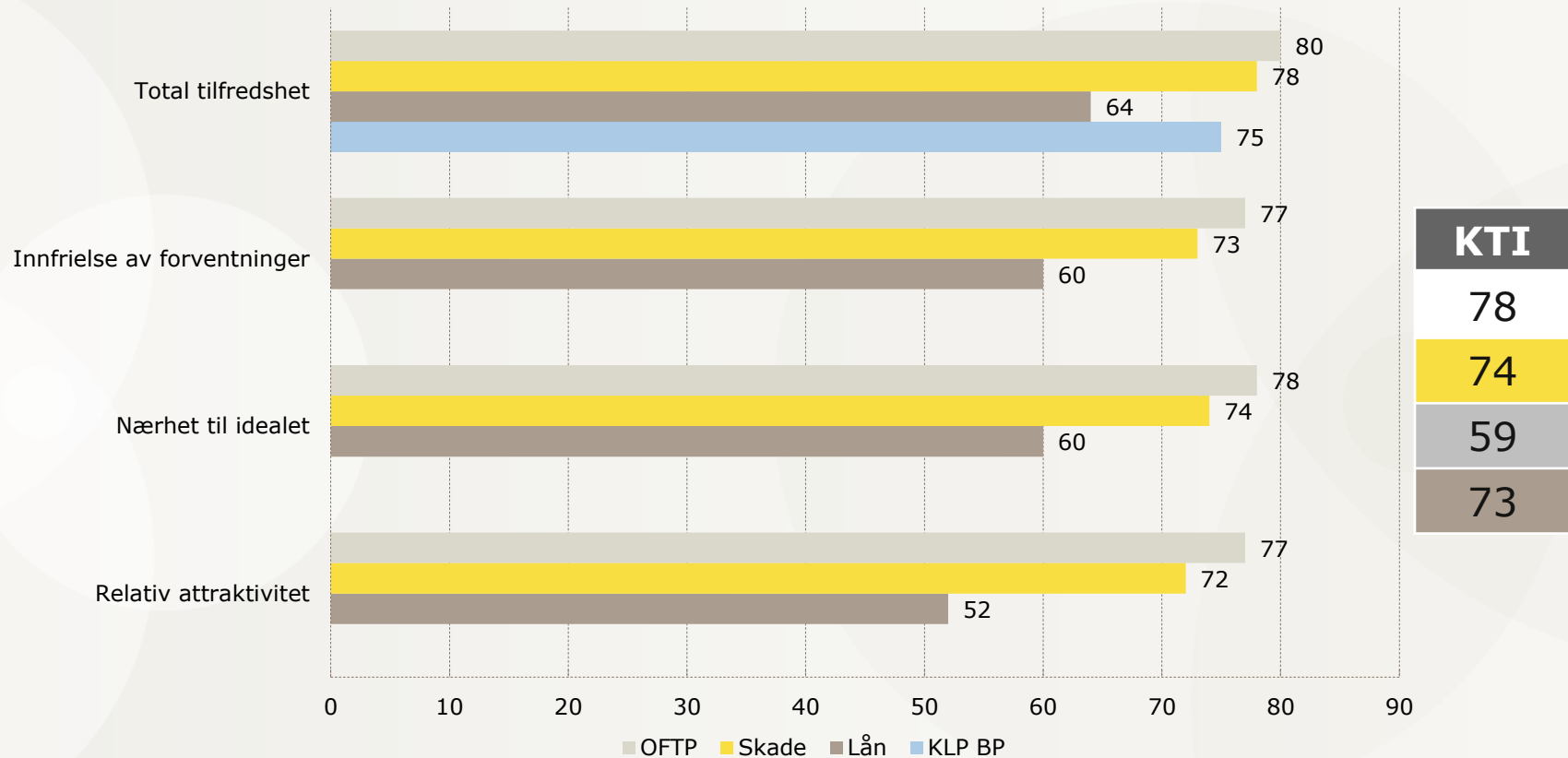

Vi har hatt de laveste administrasjonskostnadene?

Administrasjonskostnader i prosent av premiereserve

Servicenivå målt gjennom kundetilfredshet

Kilde: KTI KLP BP: Estimert basert på målinger i Bedriftspensjonsbarometeret

Endret konkurranse – gir stor vekst for KLP

Flyttet i 2013

- 28 000 medlemmer flytter til KLP
- 6 milliarder i tilflyttede midler

Flytter i 2014

- Kommuner som flytter i 2014:
  - 11 fra Storebrand
  - 37 fra DNB Livsforsikring
  - Premiereserve på ca 20 milliarder kroner
- Mottar sykepleiere fra AFKP, avgir leger og annet personell til ny kasse hos HSØ. Netto -1,6 milliarder kroner
- 48 av 440 bedrifter med OfTP er i bevegelse

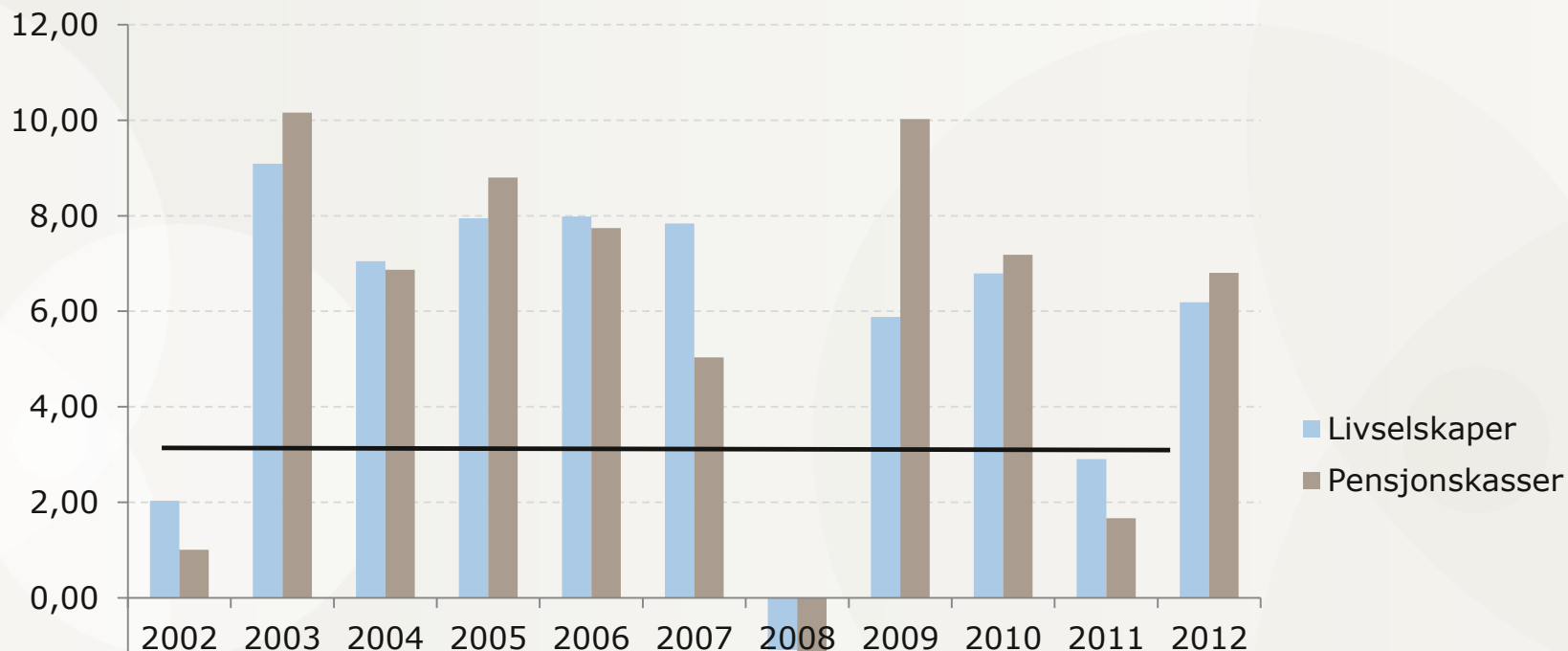
Videre utsikter

- Resten av kommunene og virksomhetene vil vurdere flytting/ kasse i 2015

Større vekst i
2014 og 2015
enn noensinne

Pensjonskasser forvalter annerledes

Livselskap vs kasser

Snitt 02,08 og 11 : +1,76 %
Øvrige år : - 0,48 %
Hele perioden : +0,13 %

Kostnader i kommunale pensjonskasser

Forsikringsrelaterte driftskostnader i prosent av premiereserve
– 2012 –

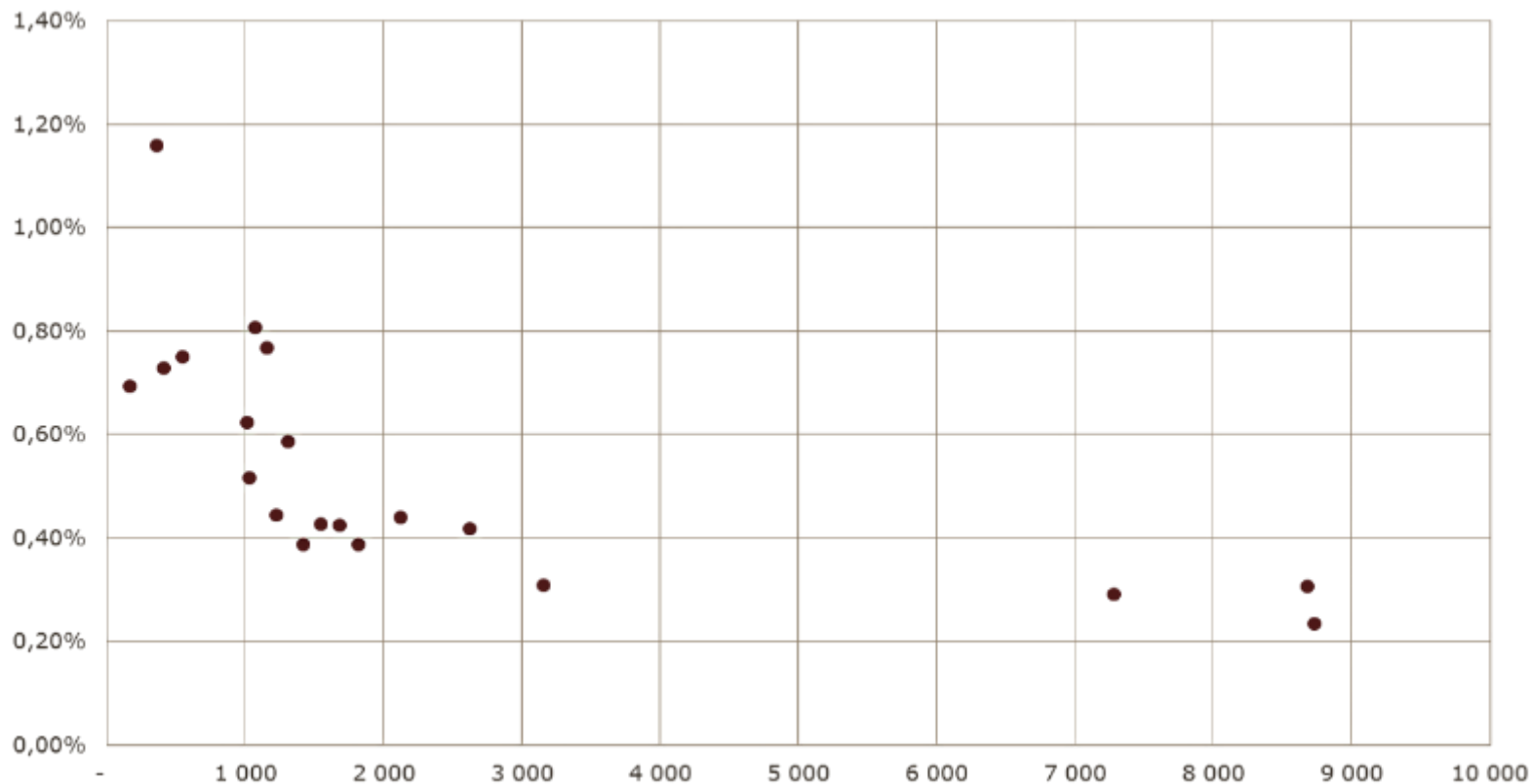
Premiereserve (mill. kroner)	Driftskostnader i prosent av premiereserve
0 - 1 000	0,83 %
1 000 - 1 500	0,59 %
1 500 - 3 000	0,42 %
3 000 - 10 000	0,29 %

, men noen kasser har lavere driftskostnader

Driftskostnader i prosent av premiereserve
- 2012 -

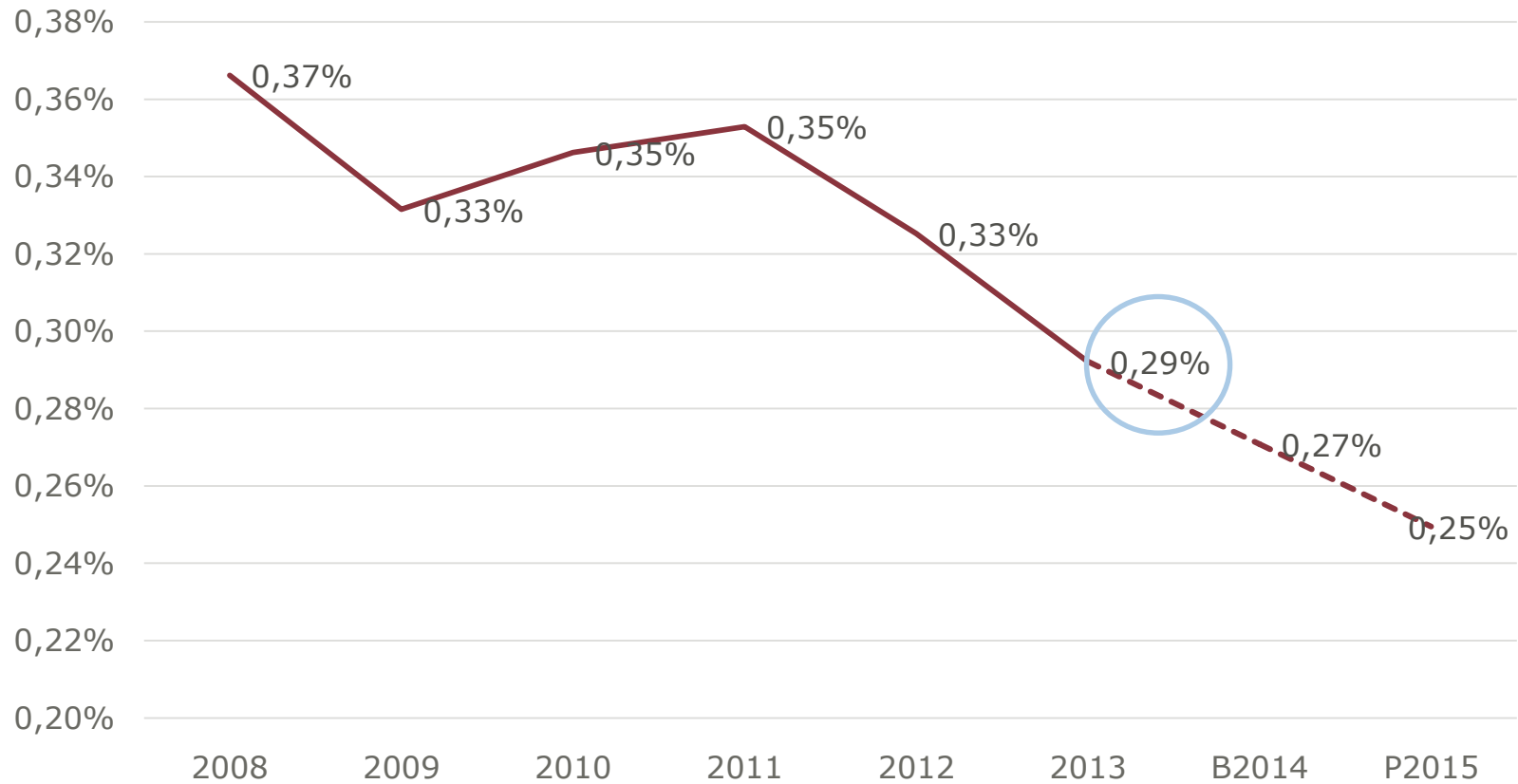
Premiereserve
prosent

Premiereserve
mill. kroner

Stordriftsfordelene skal tas ut...

**BEST AVKASTNING
LAVEST KOSTNADER
GOD SERVICE**

Hva med premieavviket fremover?

Premieavviket det enkelte år, oppstår slik:

Faktura fra livselskapet	20
Kommunens bruk av premiefond	1
<hr/>	
Innbetalt fra kommunen	19
KMD krav til kostnadsføring	17
<hr/>	
Premieavvik	2
<hr/>	

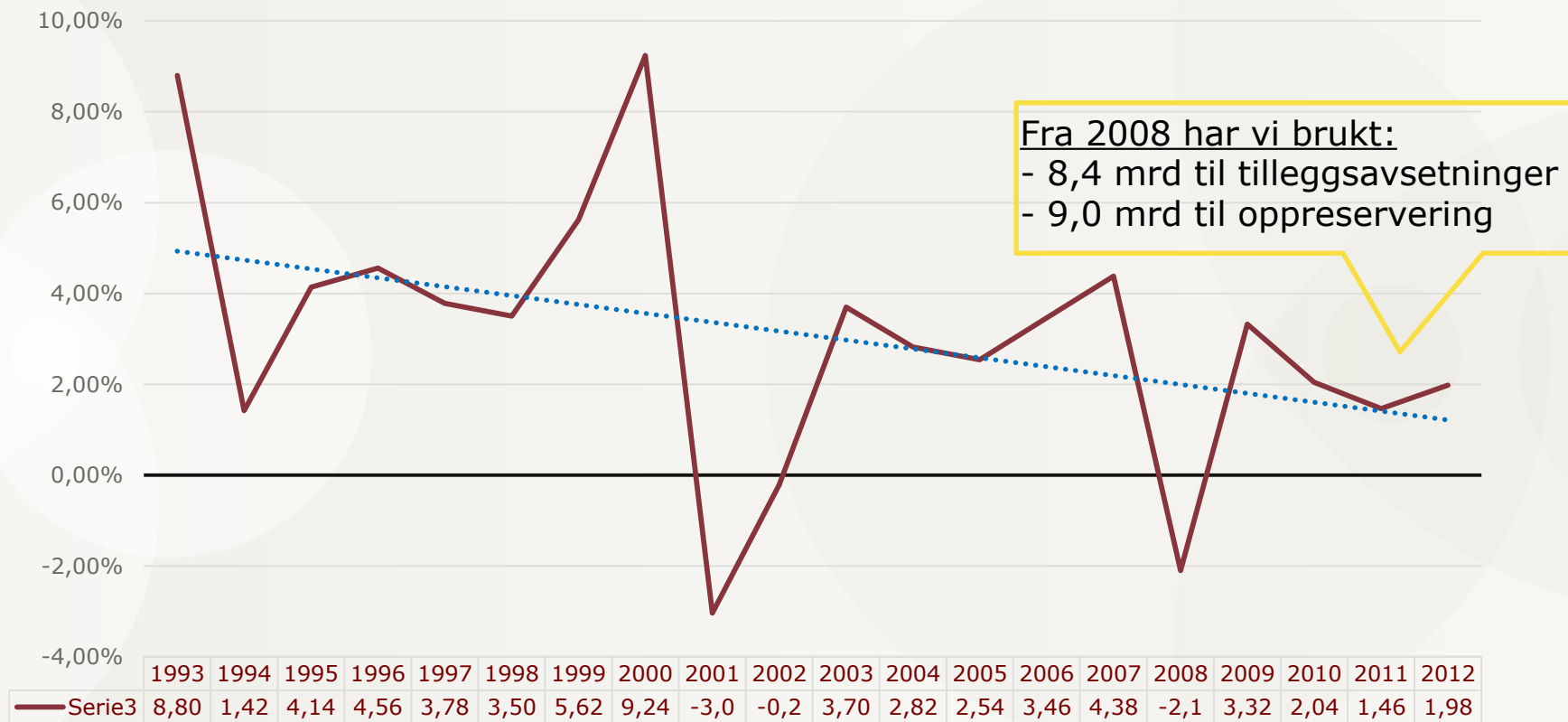
To finansieringskilder til pensjonspremien

Innbetaling fra
kunden

Avkastning
tilført kundens
premiefond

Lavere overskudd og bidrag til premiefondet

Mulig utvikling fremover

Kostnadsdrivere:

- KMD forutsetninger strammes
- Premieavvik må nedbygges
- Lønnsvekst skal regulere stadig større premiereserve

Kostnadsreducerende/nøytrale:

- Reduksjon i premie for uførhet
- Ordinær premie stabil
- Økende premiefondsbidrag

Hovedmål for perioden 2014-2016

Hovedmål 1:

Bidra til at forsikret ordning i KLP er kundens foretrukne alternativ i leveransen av offentlig tjenestepensjon

Hovedmål 2:

Styrke posisjonen i offentlig sektor og bidra til økt vekst og lønnsomhet

Hovedmål 3:

Drive effektivt og målbevisst for lave kostnader i konsernet som helhet og innenfor hver enhet

KLP Bedriftspensjon

44 %
av alle tilbud
blir
akseptert!

Medlemmer
90 % økning
Bedrifter
15 % økning

KLP kunder
som går for
omdanning
velger KLP BP

Forvaltningskapitalen har passert 1,6 milliarder kroner
(+356 fra 01.01.2013)

God utvikling for KLP Banken

Sterk
vekst i
innskudd og
boliglån

27 000
kunder
66 %
medlemmer

Positivt
årsresultat;
87 mill.

Stor långiver til kommunene

1980-tallet: KLP bygger seg opp som en betydelig långiver, slik at kommunesektoren får finansiert en rekke viktige utbyggingsprosjekter.

KLP Skadeforsikring – fortsatt fin utvikling!

Historisk
godt resultat
222 millioner
kroner.

Bokført
avkastning på
egenkapitalen
22,8 %

Skadeprosent
på 77 %

140 mill.
kroner i
salgsresultat

Fond og kapitalforvaltning

Forvalter
283 milliarder
kroner

26 mrd for
eksterne,
nytegning
1,7 mrd i år

Resultat
22,9 mill.
kroner så
langt i år

Samfunnsansvar

1987: Styret signerer etiske retningslinjer

1997: Første styrevedtak om ansvarlige investeringer

2003: KLP liste over ekskluderte selskaper

2008: KLP signerer FNs prinsipper for ansvarlige investeringer

2009: KLP sertifiseres som Miljøfyrtårn

2012: KLP etablerer dugnadsfondet

●●● Visjon i praksis

Kundene skal oppleve at KLP:

- Er en forutsigbar partner som styrker deres økonomi
- Letter deres hverdag
- Bidrar til å gjøre dem til attraktive arbeidsgivere
- Bidrar til en mer bærekraftig offentlig sektor
  - Gjennom bærekraftige investeringer og ansvarlig forretningsdrift

Den beste partner
for dagene som kommer

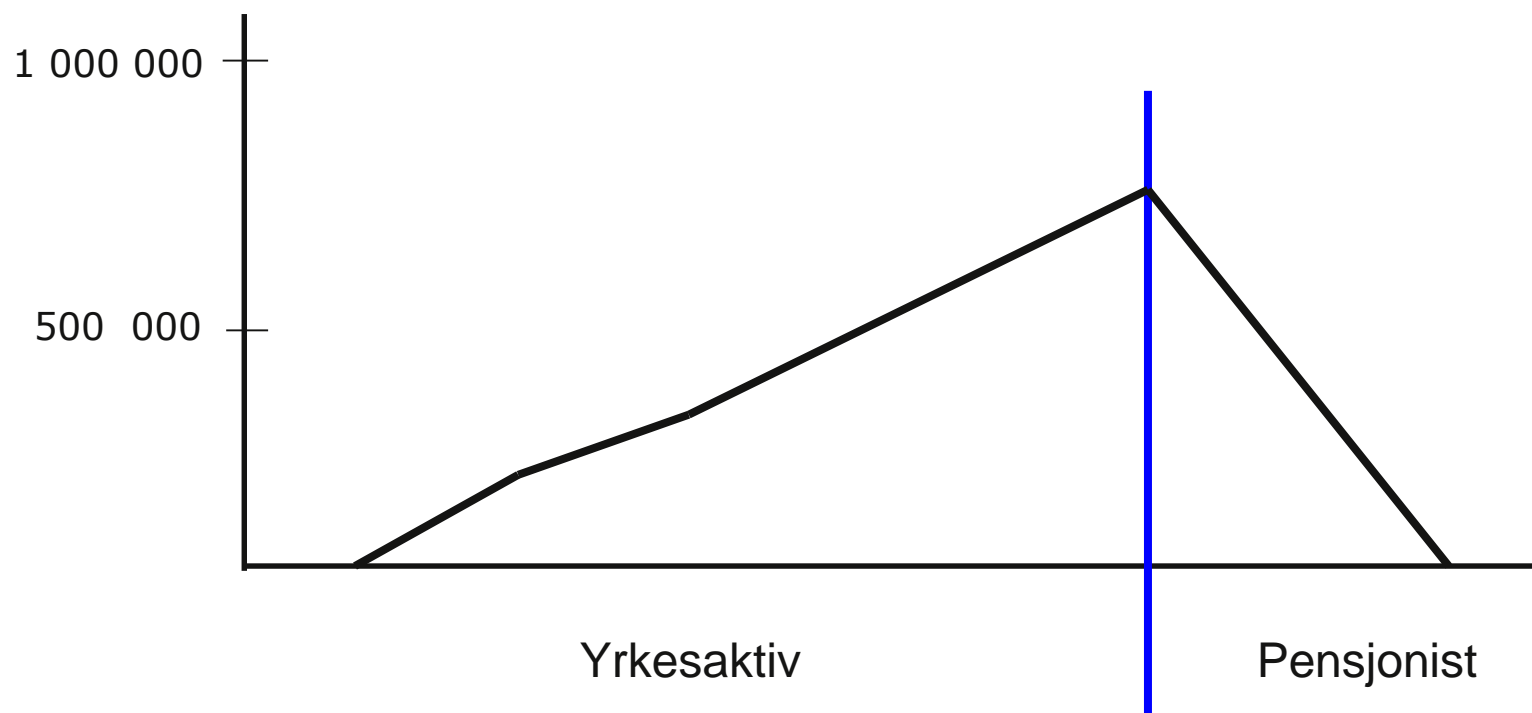

Uførehyppighet og tidligpensjon

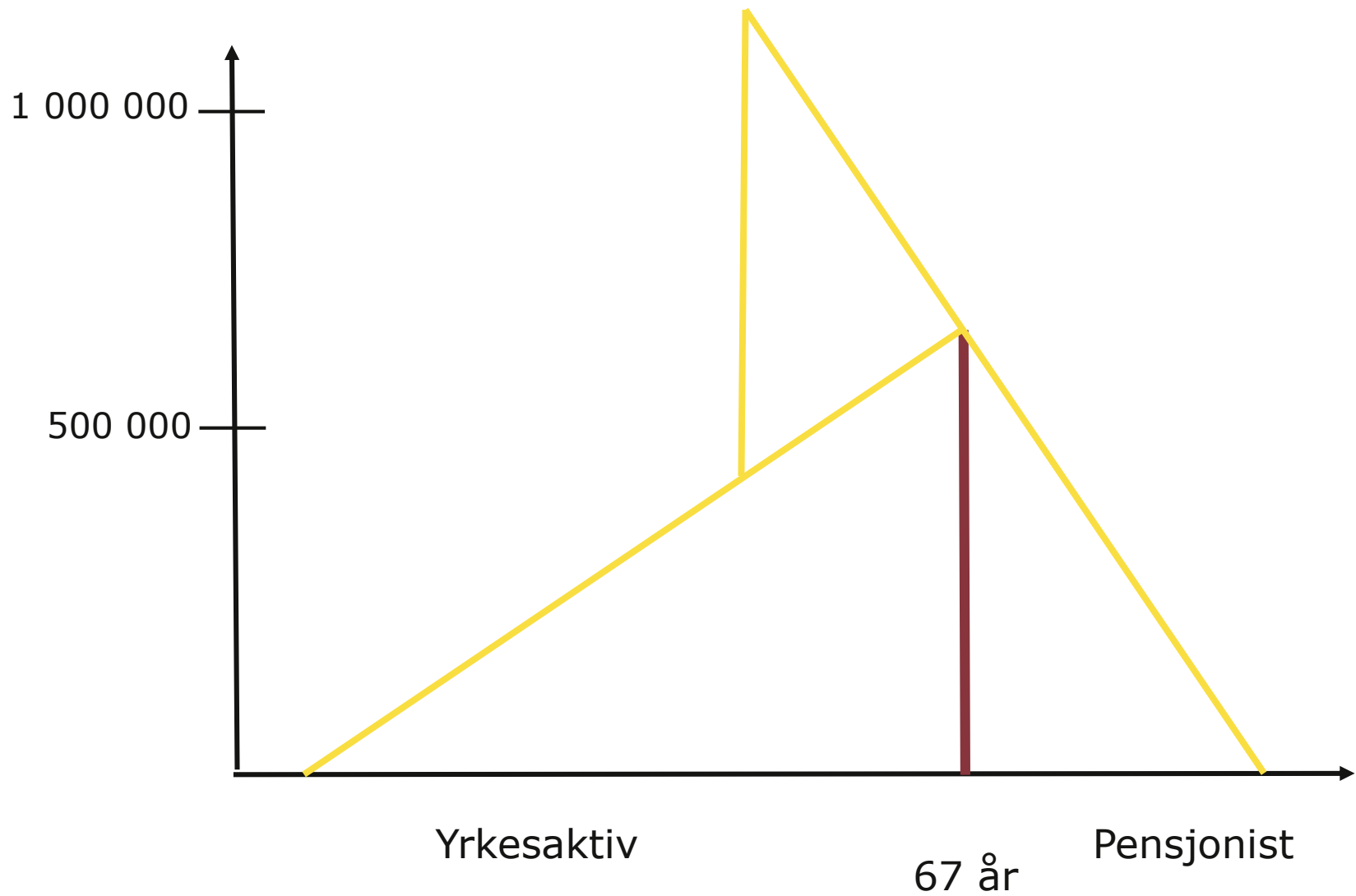

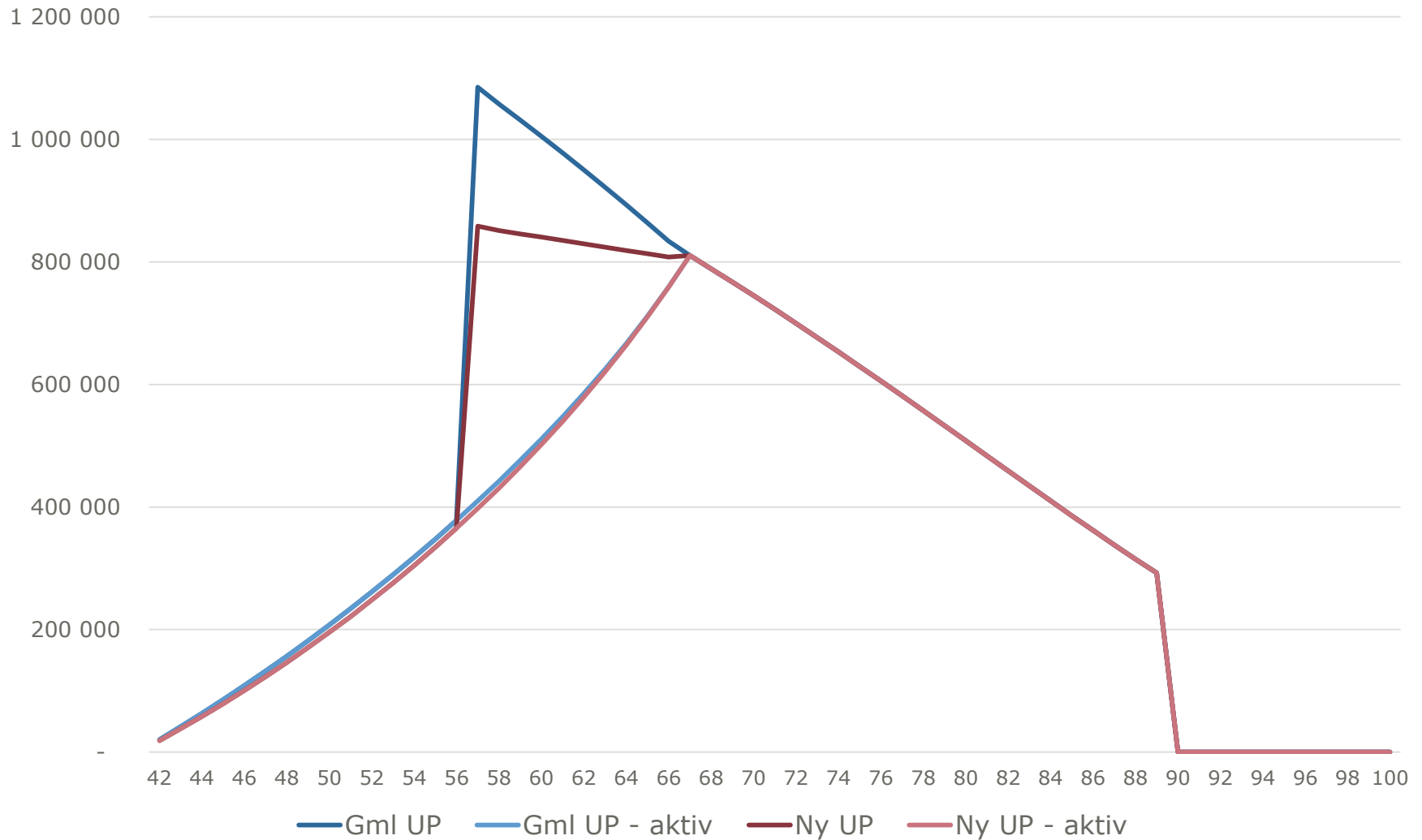
Pensjon er sparing

Eksempel: Ufør

Eksempel uførepensjon

Uførehyppighet, tidligpensjon og forventet levealder

	Uføregrad	?	?	?	?
Fylke A	24 %				
Fylke B	27 %				
Fylke C	29 %				
Fylke D	29 %				
Fylke E	30 %				
Fylke F	30 %				
Fylke G	31 %				
Fylke H	31 %				
Fylke I	32 %				
KLP-gjennomsnitt	32 %				
Fylke J	32 %				
Fylke K	34 %				
Fylke L	35 %				
Fylke M	36 %				
Fylke N	36 %				
Fylke O	37 %				
Fylke P	41 %				
Fylke Q	41 %				
Fylke R	47 %				

Uførehyppighet, tidligpensjon og forventet levealder

	Uføregrad	Tidligpensjon	Sum	?	?
Fylke A	24 %	26 %	50 %		
Fylke B	27 %	29 %	56 %		
Fylke C	29 %	30 %	59 %		
Fylke D	29 %	29 %	58 %		
Fylke E	30 %	23 %	52 %		
Fylke F	30 %	22 %	52 %		
Fylke G	31 %	27 %	58 %		
Fylke H	31 %	24 %	56 %		
Fylke I	32 %	24 %	56 %		
KLP-gjennomsnitt	32 %	24 %	57 %		
Fylke J	32 %	24 %	57 %		
Fylke K	34 %	24 %	58 %		
Fylke L	35 %	25 %	60 %		
Fylke M	36 %	21 %	56 %		
Fylke N	36 %	19 %	55 %		
Fylke O	37 %	20 %	57 %		
Fylke P	41 %	18 %	58 %		
Fylke Q	41 %	21 %	62 %		
Fylke R	47 %	18 %	65 %		

Uførehyppighet, tidligpensjon og forventet levealder

	Uføregrad	Tidligpensjon	SUM	Kvinner	Menn
Fylke A	24 %	26 %	50 %	22,0	18,3
Fylke B	27 %	29 %	56 %	21,2	17,8
Fylke C	29 %	30 %	59 %	20,7	17,5
Fylke D	29 %	29 %	58 %	21,7	18,1
Fylke E	30 %	23 %	52 %	20,5	17,8
Fylke F	30 %	22 %	52 %	21,5	17,9
Fylke G	31 %	27 %	58 %	20,5	17,3
Fylke H	31 %	24 %	56 %	20,1	17,2
Fylke I	32 %	24 %	56 %	20,4	17,2
KLP-gjennomsnitt	32 %	24 %	57 %	20,8	17,6
Fylke J	32 %	24 %	57 %	20,9	18,2
Fylke K	34 %	24 %	58 %	20,4	17,3
Fylke L	35 %	25 %	60 %	20,4	17,6
Fylke M	36 %	21 %	56 %	20,7	17,7
Fylke N	36 %	19 %	55 %	21,0	17,7
Fylke O	37 %	20 %	57 %	20,4	17,3
Fylke P	41 %	18 %	58 %	20,4	17,4
Fylke Q	41 %	21 %	62 %	20,7	17,4
Fylke R	47 %	18 %	65 %	19,7	16,7

Hvordan bidra til lavere pensjonsutgifter?

Ved å tilrettelegge slik at ansatte står lenger i arbeid...

Kan arbeidsgiver få redusert uttak av:

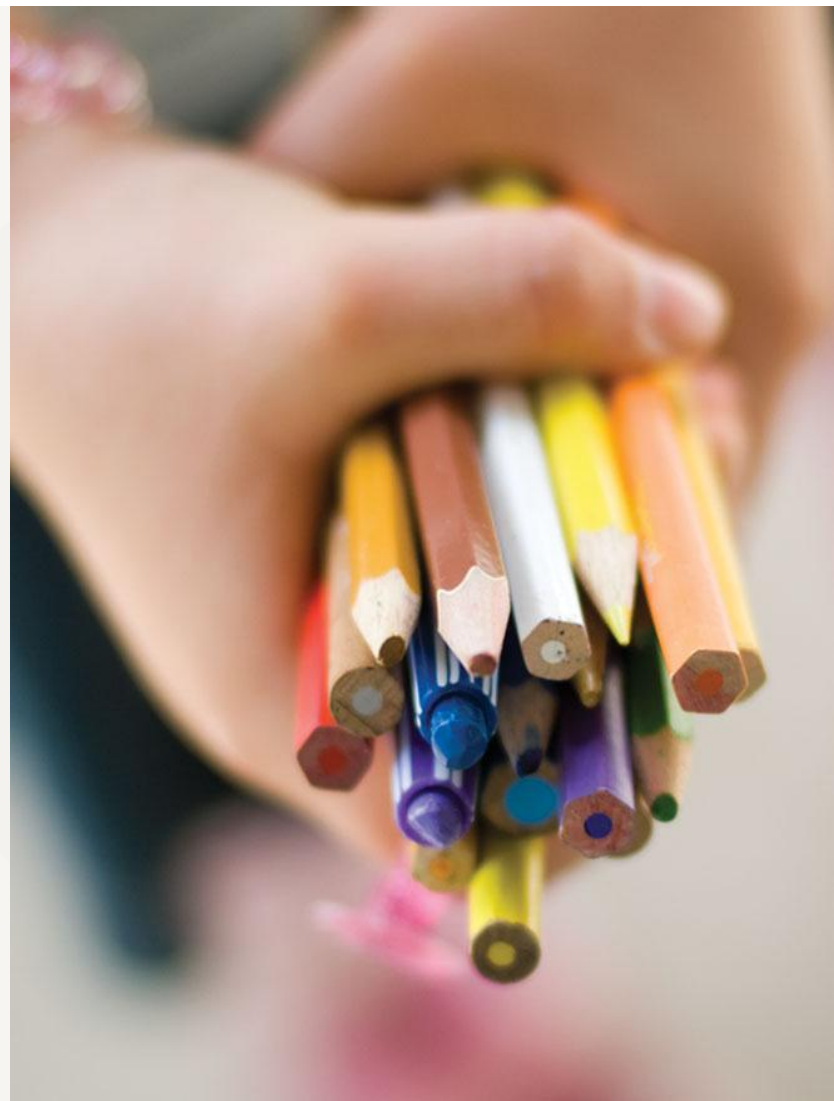
- Tidlig alderspensjon (AFP)
- Uføreytelser

Godt arbeidsmiljø – fysisk og psykisk...

...fører til at ansatte både kan og vil jobbe lenger!

Derfor engasjerer KLP seg i HMS-tiltak ute hos kundene.

Hva bidrar KLP med?

- Deltok i 80 HMS-prosjekter i 2013
- Holdt 200 kurs på følgende områder i 2013:
  - Prosjektstyring
  - Arbeidsmiljøutvikling
  - Helsefremmende arbeidsplasser
  - Livsfase- og seniorpolitikk
  - Fysisk aktivitet
  - Ergonomi
  - Stressmestring

KLP – kanal for erfaringsutveksling mellom kundene

- Vi er opptatt av å lære av HMS-prosjektene vi er involvert i.
- Kunnskapen vi får gjennom prosjektene vi er involvert i samles i KLP – og deles med andre kunder.
- Slik kan flere lettere finne frem til gode tiltak som passer dem.

Har **dere** prøvd
noen tiltak for
å få redusert uttak
av tidlig
alderspensjon og
uførepensjon?

for dagene som kommer

En alternativ forvaltningsløsning i KLP

KLP tilbyr to løsninger

- Kollektivportefølje
(1-årig rentegaranti)
- 5-års portefølje
(5-årig rentegaranti)

KLP fastsetter aktiva-allokeringen i begge tilfeller.

Egenkapital

Samme krav til innskutt egenkapital i 5-års portefølje som i kollektivportefølje

Fordeler og ulemper med 5-årig portefølje

- Lengre tidshorisont gjør at det normalt er høyere aksjeandel i 5-års porteføljen enn i kollektivporteføljen til samme rentegarantipris. Dette tilsier høyere forventet avkastning over tid.
- Dersom avkastning og buffere ikke er tilstrekkelige til å dekke rentegarantien i et enkelt år, må kunden «forskuttere» manglende beløp. KLP dekker rentegarantien summert over hele 5-års perioden etter eventuell bruk av bufferkapital.
- Lengre bindingstid; ved eventuelt avbrudd påløper gebyr.

Ingen endring i selve pensjonsordningen

Forsikringsdekning i porteføljene:

- Ingen forskjell i pensjonsytelser
- Samme premie som i 1-års portefølje

Rentegaranti i porteføljene:

- Rentegarantien gjelder for perioden samlet
- Rentegarantipremie fastsettes med lik årlig premiesats for hele perioden

Ved etablering av 5-års avtale gjelder flyttereglene:

- Kunden kan miste kursreguleringsfond tilsvarende inntil 2 prosent av premiereserven
- Premiereserve/Premiefond/
Tilleggsavsetninger flyttes i sin helhet

Investeringsalternativer i KLP

Kollektivporteføljer – 1 års rentegaranti

Portefølje: Beskrivelse:

Moderat

- Kunder med lav risikovillighet/-kapasitet
- Rundt 5-10 prosentpoeng lavere aksjeandel enn Balansert kollektivportefølje
- Mål: Opprettholde/bygge bufferkapital

Balansert

- KLPs normalportefølje – “alle” havner her hvis de ikke velger noe annet
- Aksjeandel tilpasset risikoevnen
- Mål om langsiktig aksjeandel rundt 20 %
- Mål: Opprettholde risikokapasitet over tid

Offensiv

- Kunder med høyere risikovillighet/-kapasitet
- Rundt 5-10 prosentpoeng høyere aksjeandel enn Balansert kollektivportefølje
- Ikke nødvendigvis mål om å opprettholde risikokapasitet

5-års portefølje

Portefølje: Beskrivelse:

Balansert

- Basisportefølje 5-års portefølje
- Aksjeandel tilpasset risikoevnen
- I utgangspunktet rundt 5-10 prosentpoeng høyere aksjeandel enn Balansert kollektivportefølje

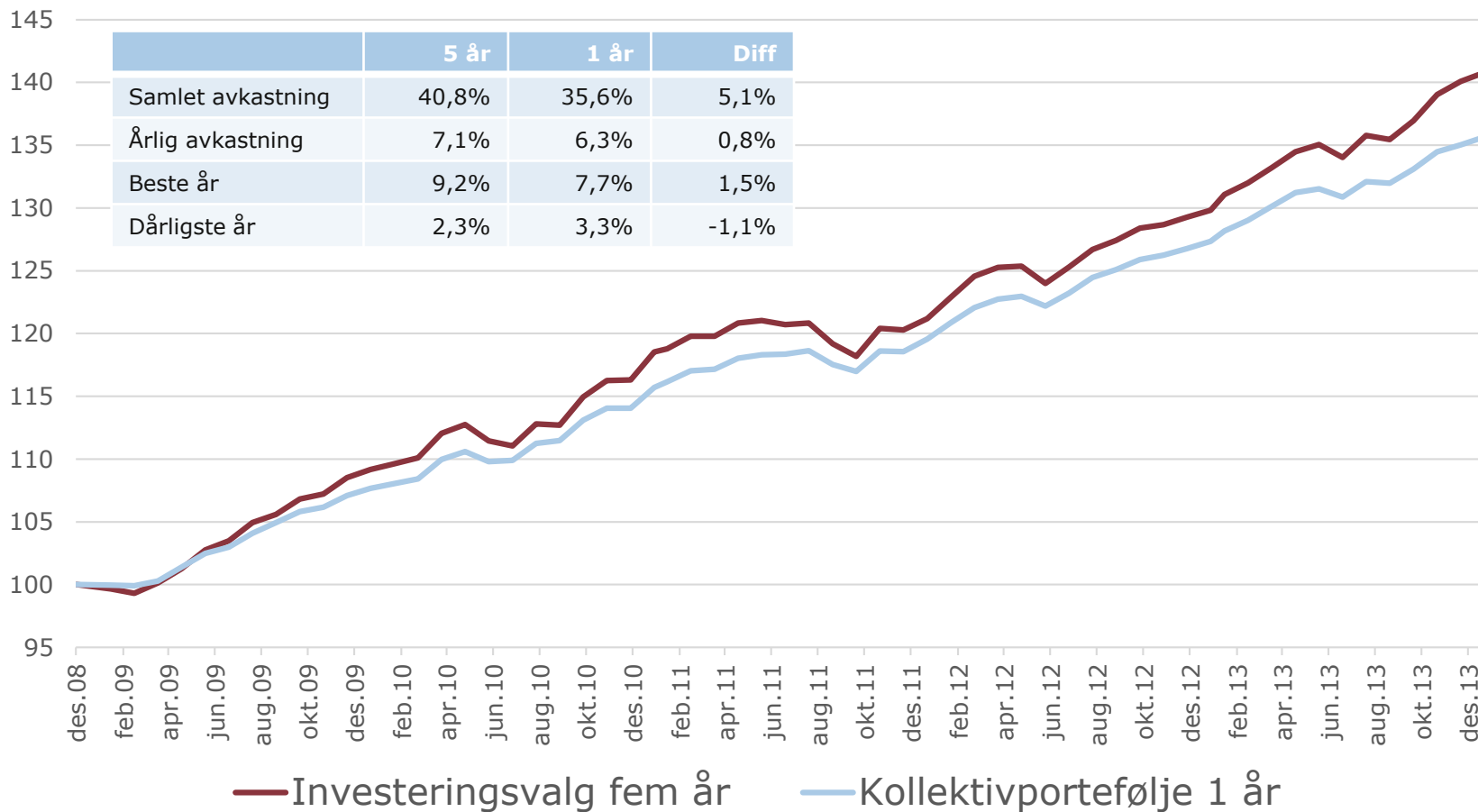
En 5-års avtale vs. fem 1-års avtaler

Startåret er viktig for 5-års avtalen, eksempel hvis den startet i 2008

	Ett år	Fem år	Diff.
2008	-0,4 %	-3,7 %	-3,3 %
2009	8,7 %	9,6 %	0,9 %
2010	7,4 %	8,0 %	0,6 %
2011	2,9 %	1,9 %	-1 %
2012	7,4 %	8,4 %	1 %
Snitt	5,2 %	4,8 %	-0,4 %

Verdiutvikling fra 2009

Verdiutvikling ulike forvaltningsalternativer i KLP

Oppsummering

- Høyere forventet avkastning
- Kortsiktig større variasjoner og risiko for innbetaling underveis
- Ønskelig med regelendringer for å styrke fem-års avtalene

for dagene som kommer